

Atletizm Branşındaki Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Başarı Motivasyonuna Etkisinin İncelenmesi*

Emrah ZORLU¹ Gözde ALGÜN DOĞU² Aydıner Birsin YILDIZ² Baki YILMAZ²

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ankara/Türkiye

² Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Spor Bilimleri Bölümü

Öz

Bu araştırmada atletizm branşındaki sporcuların kişilik özelliklerinin başarı motivasyonuna etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de atletizm branşında faaliyet gösteren sporcular oluştururken, araştırma grubunu ise Ankara, Antalya ve Mersin illerinde atletizm ile ilgilenen 104 milli takım sporcusu ve 238 milli olmayan sporcu oluşturmuştur. Araştırma kapsamında veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği (SÖBMÖ) ve Eysenck Kişilik Anketi – Gözden Geçirilmiş/Kısaltılmış Formu (EKA-GGK) ile toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23 paket programı ile analiz edilmiştir. Kişisel bilgilerin analizinde yüzde ve frekans hesaplaması kullanılmıştır. Cinsiyet ve millilik durumuna göre karşılaştırmalar, ManyWhitney U testi ile yapılmıştır. Yaş durumuna göre karşılaştırmalar ise Kruskal Wallis H testi ile yapılmıştır. Ölçeklerin alt faktörlerinin birbirleriyle ilişkilerinin tespiti için korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuç olarak; atletizm ile ilgilenen sporcuların sporda başarı motivasyonu ile kişilik özellikleri arasında yakın bir ilişki vardır

Anahtar kelimeler: atletizm, başarı, kişilik, motivasyon

Sorumlu Yazar:

Emrah ZORLU
Orcid ID: 0000-0002-2017-2884

Investigation of the Effects of Athletes’ Personality Traits on Success Motivation

Abstract

In this study, the examination of the effects of the personal characteristics of the athletes to success motivation is aimed. This is a descriptive study which used scanning model in it. The research is made on 342 athletes (104 of them are national athletes) that they still go on their career in Ankara, Antalya and Mersin. In the research, information about socio-demographic variables was collected by the Personal Information Form created by the researcher. To achieve the purpose of the study, Sport – Specific Success Motivation and Revised/Abbreviated Eysenck’s Personality Questionnaire were used. The obtained data were analyzed by SPSS 23 package program. Percent and frequency calculation is used in analyzing informations by gender and nationality, comparisons are done with Many Whitney U test. Comparisons according to age situation are done with Kruskal Wallis H test. A Correlation analysis was used to determine the relationship of the subfactors of the scales to each other. It can be concluded that there is a close relationship between the success motivation of the and the personality characteristics of the athletes.

Keywords: athletics, motivation, personality, success

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
14.03.2020

Kabul Tarihi:
12.05.2020

Online Yayın Tarihi:
28.06.2020

Doi: 10.38021asbid.703780

**Bu araştırma Yüksek Lisans tezinden hazırlanmıştır.

Giriş

Birçok, araştırmacı kişiliği tanımlamak için bir dizi çalışma yapmış ve hepsi tek ortak görüşte birleşmiştir; “benzersizlik”. Kişilik, belirgin nitelikler ya da bu niteliklerin karışımından oluşur, bu da kişiyi benzersiz kılar. Kişiliği anlamının önemli yollarından biri, kişiliğin yapısını anlamaktır (Hollander, 1967; Martens, 1975).

Normal, nörotik ve psikotik gruplar üzerinde yaptığı çeşitli araştırmalardan sonra Eysenck düzenlenen ölçekler üzerinde istatistik teknikler yardımıyla üç kişilik boyutu ortaya koymuş ve her bireyin, gösterdiği özelliklere göre, bu boyutlar üzerinde belirli pozisyonlara yerleştirilebileceği görüşünü ifade etmiştir. Eysenck’in ortaya koyduğu bu boyutlar dışadönüklük – içe dönüklük, nörotisizm ve psikotisizmdir. Eysenck ayrıca kişilik boyutlarının ölçeklerine güvenilir yanıtlar alabilmek için bir de yalan söyleme ölçeği geliştirmiştir (Kut ve Koşar, 1989).

Dışa dönüklük sosyal ilişkilerde girişken, cana yakın olma; konuşkan ve ilişkilerde, uyumlu olma; liderlik niteliği olma gibi özelliklerle karakterize edilmektedir. Dışa dönük bireyler genel olarak dışa dönük bir yapıda arkadaş edinme becerisine sahiptir. Ayrıca yaşananlara dair iyimser, arkadaşlarıyla şakalaşan bireylerdir. İçe dönükler ise dışadönük özelliklerinin tersine sahiptir. İçe dönük birey sessizdir, içine kapanıktır, genellikle arkadaş ilişkileri çok kuvvetli değil ve çok fazla arkadaş edinmez. İçe dönük kişi yalnız kalmayı ister ve tercih eder. İçe dönük bireyde görülen diğer özellikler arasında, çekingenlik ve edilgenlik ve temkinli olma yer almaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2011).

Eysenck, ortaya koymuş olduğu kuramında ikinci olarak nörotisizmden bahsetmiştir. Nörotizim, nevrotiklik düzeyiyle ifade edilmektedir. Nevrotiklik düzeyinin yüksekliği sonucunda bireyler kararsız, huzursuz, kaygılı, alıngan olmaktadırlar. Nevrotiklik düzeyi yüksekliği duygusal davranma eğiliminde, çabuk üzülen veya öfkelenen bireyleri ortaya çıkarır. Bu bireyler küçük engellemeler ve sorunlarla karşılaştıklarında aşırı duygusal cevaplar verebilir ve tepkiler sonrasında normalleşmelerde güçlük yaşayabilir, çabuk heyecanlanır ve nispeten daha kolay depresyona girebilirler (Eysenck, 1975).

Eysenck’in kuramına daha sonra eklediği psikotisizm boyutunda yüksek puan alanlar ise bencil ve saldırgan olabilmekte, mesafeli veya soğuk ilişkiler içerisinde olmakta ve genel olarak anlayışsız ve başkalarıyla ilgilenmeyen davranış yapısı içinde

olmaktadırlar. Genel itibariyle başkalarına, haklarına ve iyiliklerine kayıtsız olan kimselerdir (Burger, 2006). Bu bireyler başkalarına karşı, güvensiz, duygusuz olmakta; empati kurabilme becerisinden ve niyetinden uzaktırlar (Karancı, Dirik ve Yorulmaz, 2007).

Kişiyi tanıma çabası onun kendine özgü motivasyonlarını, eylem ve davranışlarını anlamaya ilişkin bir öngörü sağlar (Weinberg ve Gould, 2014).

Motivasyon en basit şekli ile bir kişinin çabalarının yönü ve yoğunluğu olarak tanımlanabilir (Sage, 1971). Spor ve egzersiz psikologları motivasyonu, başarı motivasyonu; yarışma stresi formundaki motivasyon; dışsal ve içsel motivasyon da kapsamak üzere çeşitli bakış açılarıyla inceler. Motivasyonun bu çeşitli formları ise daha genel bir motivasyon tanımının parçalarıdır.

Literatürde motivasyon içsel ve dışsal olarak ikiye ayrılmıştır. İçsel motivasyon için de iki aşamadan bahsedilmektedir (zihinsel ve fiziksel aşama). Zihinsel aşama, kişinin yapacaklarını aklında oluşturmasıdır. Fiziksel aşama ise yapacaklarını gerçekleştirmesidir. İçten motive olabilen kişi, düşüncelerini gerçekleştirir (eyleme çevirir), hedeflere ulaşmak için fiziksel çaba gösterir. Fakat bu amaçlara ulaşabilmek için kişi, kendine inanmalı gizli yetenekleri keşfetmeli, enerjisini arttırmalı, başarılı ilişkiler kurmalı, olumsuz duyguların üstesinden gelmeli ve bilinmeyeni araştırmalıdır (Koruç, 2002). Dışsal motivasyon ise dış kaynaklardan (diğer insanlar aracılığıyla) elde edilen (ödülleri, maddi materyaller vb. olabilir) pekiştirir (Konter, 1995). Bu bağlamda bu ayrımı tespit edebilmenin en basit yolu motivasyonu bir süreç bağlamında kabul ederek temel kısımlarına (gereksinimler, motivler, amaçlar) ayırmaktır (Gülen, 1998).

Motivasyon, çabanın yönelimi ve yoğunluğudur. Motivasyonu anlamamanın en iyi yolu, hem kişiyi hem durumu hem de bu ikisinin birbirleriyle nasıl etkileşimde bulunduğunu değerlendirmektir. Motivasyonu arttırmak için sadece bir sporcunun kişiliğini analiz etmemiz ya da kişiliğini etkilememiz değil aynı zamanda kişisel ve durumsal özelliklerin etkileşimini de analiz etmemiz ve bunları etkilememiz gerekmektedir (Weinberg ve Gould, 2014).

Bu bağlamda bu araştırmada amaç, atletizm sporuyla uğraşan sporcularda kişilik özelliklerinin başarı motivasyonuna etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçların ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmada, tarama modeli tercih edildiği betimsel bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte veya devam eden bir durumu olduğu şekilde ortaya koymayı hedefleyen bir yaklaşımdır. Araştırma konusu olduğu gibi ortaya konmaya çalışılır. Bir şekilde etkilenmesine çalışılmaz (Karasar, 2002).

Çalışma kapsamında elde edilmiş olan veriler, araştırmacıların araştırma amacına uygun olarak hazırlanmış olduğu Kişisel Bilgi Formu ile birlikte Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği (SÖBMÖ) ve Eysenck Kişilik Anketi – Gözden Geçirilmiş/Kısaltılmış Formu (EKA-GGK) ile toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları:

Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği (SÖBMÖ): Ölçek Willis (1982) tarafından geliştirilmiş olup, bünyesinde iki alt ölçek bulunmaktadır (güç gösterme güdüsü, başarıya ilişkin güdüler). Başarıya ilişkin güdüler başarıya yaklaşma ve başarısızlıktan kaçınma güdüsü olarak ifade edilmiştir. Ölçek 5’li likert tipi değerlendirmeye tabidir (Willis, 1982). Ölçeğin Türkçe adaptasyonunu Tiryaki ve Gödelek (1997) yapmıştır. Ölçek toplamda 40 sorudan oluşmaktadır. Bünyesinde bulunan alt ölçeklerden güç gösterme güdüsü 12, başarıya ilişkin güdüler ise 28 sorudan oluşmaktadır.

Eysenck Kişilik Anketi – Gözden Geçirilmiş/Kısaltılmış Formu (EKA-GGK): Eysenck Kişilik Anketi (1975)’nin kısaltılarak Francis, Brown ve Philipchalk (1992) tarafından oluşturulan 24 maddelik formudur. Türkçe geçerliliğini Karancı, Dirik ve Yorulmaz (2007) ortaya koymuştur. Ölçek ile kişilik üç faktörde değerlendirilmektedir (dışa dönüklük, nörotisizm, psikotisizm). Ölçek bünyesinde yalan söyleme alt ölçeğini de barındırmaktadır. Bu ölçek ise uygulanması sırasında oluşabilecek yanlılığa engel olabilmek ve geçerliliğin kontrol edilebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Her bir faktör 6 madde ile değerlendirilmektedir. Ölçek kapsamında 24 soruya Evet (1) – Hayır (0) formatıyla cevap verilmesi istenir. Her bir boyut için 0 ile 6 arasında puan alınabilmektedir. Formda, 3, 5, 7, 10, 15, 16, 17, 19, 20, 22. maddeler ters kodlanmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin normallik değerlendirmeleri yapılmıştır. Değerlendirmeler sonrasında verilerinin normal dağılım özelliği göstermediği gözlemlenmiştir. Bu sonuç itibarıyla ikili grup bulunan karşılaştırmalarda Mann Whitney-U testi, ikiden daha fazla grup olan karşılaştırmalarında ise Kruskal Wallis H testi

yapılmıştır. Kruskal Wallis H testi sonuçları sonrasında Dunn-Bonferroni testi kullanılmıştır. Yapılan tüm analizler SPSS 22.0 istatistik programında yapılmış ve manidarlık düzeylerinde $p < 0.05$ olarak dikkate alınmıştır.

Tablo 1

Araştırma Grubu

	Yaş			Millilik Durumu		Spor Yaşı					Toplam
	13-17 Yaş	18-21 Yaş	22 ve üstü	Milli	Milli Değil	1-3 Yıl	4-6 Yıl	7-9 Yıl	10-12 Yıl	13 ve üzeri	
Kadın	82	96	21	69	130	47	58	33	32	29	199
Erkek	77	52	14	35	108	45	40	21	24	13	143
Toplam	159	148	35	104	239	92	98	54	56	42	342

Araştırma grubunu 199 (58,18%) 'u kadın, 143(41,81%)'ü erkek olmak üzere 342 sporcu oluşturmuştur. 199 kadın sporcunun 82 tanesi 13-17 yaş aralığında, 96 tanesi 18-21 yaş aralığında ve 21 tanesi 22 ve üstü bir yaşta olduğu görülmektedir. Araştırma grubumuzda yer alan 199 kadın sporcunun 69 tanesi milli sporcu iken 130 tanesi milli sporcu değildir. Ayrıca araştırmaya katılan 143 erkek sporcudan 35 tanesi milli sporcu, 108 tanesi milli sporcu değildir. Öte yandan 199 kadın sporcunun 47 tanesi 1-3 yıl arası spor yaşına sahip iken, 58 tanesi 4-6 yıl arası, 33 tanesi 7-9 yıl arası, 32 tanesi 10-12 yıl arası ve 29 tanesi 13 ve üzeri bir spor yaşına sahiptir. Araştırmaya katılan 143 erkek sporcunun ise 45 tanesi 1-3 yıl arası, 40 tanesi 4-6 yıl arası, 21 tanesi 7-9 yıl arası, 24 tanesi 10-12 yıl arası spor yaşına sahip, 13 tanesi ise 13 ve üzeri bir spor yaşına sahiptir.

Bulgular

Tablo 2

Cinsiyet Değişkeni Açısından Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Ortanca	Min - Max	Sıra Ort.	Z	P	
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	Güç Gösterme Güdüsü	Kadın Erkek	3.35±.385	3.41	2.33 – 4.42	$\frac{176.01}{165.22}$	-0.999	.318
	Başarıya Yaklaşma Güdüsü	Kadın Erkek	3.67±.363	3.70	2.65 – 4.53	$\frac{178.85}{161.27}$	-1.62	.104
	Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	Kadın Erkek	3.17±.429	3.09	2.17 – 4.27	$\frac{176.31}{164.81}$	-1.06	.288
	Başarı Motivasyonu	Kadın Erkek	3.44±.286	3.45	2.58 – 4.23	$\frac{178.91}{161.18}$	-1.63	.102
Kişilik	Nörotisizm	Kadın Erkek	3.57±1.43	.400	.000 – 6.00	$\frac{164.34}{181.46}$	-1.61	.107
	Dışa Dönüklük	Kadın Erkek	3.87±1.44	.400	.000 – 6.00	$\frac{168.63}{175.49}$	-.647	.518
	Psikotisizm	Kadın Erkek	2.31±1.24	2.00	.000 – 6.00	$\frac{169.08}{174.87}$	-.549	.583
	Yalan Söyleme	Kadın Erkek	3.59±1.36	1.00	.000 – 6.00	$\frac{167.21}{177.47}$	-.967	.333

Tablo 2’de sporcuların kişilik özelliklerinin ve spora özgü başarı motivasyonlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Analiz sonuçlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 3

Millilik Durumu Değişkeni Açısından Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Millilik	$\bar{X} \pm SS$	Ortanca	Min - Max	Sıra Ort.	Z	P
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	Güç Gösterme Güdüsü	Milli Değil	3.35±.385	3.41	2.33 – 4.42	$\frac{168.38}{172.86}$	-.387 .699
	Başarıya Yaklaşma Güdüsü	Milli Değil	3.67±.363	3.70	2.65 – 4.53	$\frac{178.06}{168.63}$	-.813 .416
	Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	Milli Değil	3.17±.429	3.09	2.18 – 4.27	$\frac{185.39}{165.43}$	-1.72 .085
	Başarı Motivasyon	Milli Değil	3.44±.286	3.45	2.58 – 4.23	$\frac{178.49}{168.45}$	-.864 .387
Kişilik	Nörotisizm	Milli Değil	3.57±1.434	4.00	.00 – 6.00	$\frac{179.14}{168.16}$	-.965 .334
	Dışa Dönüklük	Milli Değil	3.87±1.445	4.00	.00 – 6.00	$\frac{162.82}{175.29}$	-1.09 .272
	Psikotisizm	Milli Değil	2.31±1.248	2.00	.00 – 6.00	$\frac{165.28}{174.22}$	-.790 .429
	Yalan	Milli Değil	3.57±1.369	4.00	.00 – 6.00	$\frac{160.86}{176.15}$	-1.34 .178

Tablo 3 sporcuların kişilik özelliklerinin ve spora özgü motivasyonlarının millilik değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde millilik değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4

Spor Yaşı Değişkeni Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Spor Yaşı	N	$\bar{X} \pm SS$	Sıra Ort.	X ₂	P	İkili K.
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	Güç Gösterme Güdüsü	1 – 3 Yıl	92	3.35±.385	163.04	9.25	.055
		4 – 6 Yıl	98		170.92		
		7 – 9 Yıl	54		198.04		
		10 – 12 Yıl	56		147.70		
		13 ve üzeri	42		188.13		
	Başarıya Yaklaşma Güdüsü	1 – 3 Yıl	92	3.67±.363	156.59	5.06	.281
		4 – 6 Yıl	98		181.89		
		7 – 9 Yıl	54		183.91		
		10 – 12 Yıl	56		159.96		
		13 ve üzeri	42		179.35		
	Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	1 – 3 Yıl	92	3.17±.429	148.41	7.93	.094
		4 – 6 Yıl	98		177.98		
		7 – 9 Yıl	54		177.73		
		10 – 12 Yıl	56		175.29		
		13 ve üzeri	42		193.89		
	Başarı Motivasyon	1 – 3 Yıl	92	3.44±.286	149.16	12.75	.013
4 – 6 Yıl		98	180.08				
7 – 9 Yıl		54	193.34				
10 – 12 Yıl		56	153.16				
13 ve üzeri		42	196.77				

Kişilik	Nörotisizm	1 – 3 Yıl	92	3.57±1.43	147.94	11.34	.023	3 – 1*
		4 – 6 Yıl	98		167.35			
		7 – 9 Yıl	54		196.42			
		10 – 12 Yıl	56		178.06			
		13 ve üzeri	42		192.01			
	Dışa Dönüklük	1 – 3 Yıl	92	3.87±1.44	166.48	.713	.950	
		4 – 6 Yıl	98		177.87			
		7 – 9 Yıl	54		170.44			
		10 – 12 Yıl	56		171.63			
		13 ve üzeri	42		168.81			
	Psikotisizm	1 – 3 Yıl	92	2.31±1.24	187.58	8.58	.072	
		4 – 6 Yıl	98		180.62			
		7 – 9 Yıl	54		166.36			
		10 – 12 Yıl	56		146.91			
		13 ve üzeri	42		154.39			
	Yalan	1 – 3 Yıl	92	3.57±1.36	176.57	11.49	.022	5 – 2* 5 – 3*
		4 – 6 Yıl	98		181.28			
		7 – 9 Yıl	54		189.26			
		10 – 12 Yıl	56		159.76			
		13 ve üzeri	42		130.40			

Tablo 4’de sporcuların kişilik özelliklerinin ve spora özgü başarı motivasyonlarının, sporcuların spor yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bu sonuçlara göre; spor yaşı açısından göre başarı motivasyon toplam puanında, nörotisizm alt boyutunda ve yalan alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Kruskal Wallis H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın kaynağı olan grupları belirlemek amacı ile Dunn-Bonferroni testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlarda; nörotisizm alt boyutunda ($p=.023$) spor yaşı 1-3 yıl ve 7-9 yıl grupları arasında 7-9 yıl lehine; Yalan alt boyutunda ($p=.022$) spor yaşı 4-6 yıl ve üzeri ile 13 ve üzeri yıl grupları arasında 4-6 yıl lehine, 7-9 yıl ile 13 ve üzeri yıl grupları arasında 4-6 yıl lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

**Ayrıca başarı motivasyon toplam puanı üzerinde Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık elde edilmesine rağmen gruplar arası farkın belirlenmesi amacıyla ile yapılan Dunn-Bonferroni testi sonucuna göre gruplar arasında bir grubun lehine farklılık tespit edilememiştir. Bu doğrultuda anlamlı bir fark olmadığı kabul edilmiştir.

Tablo 5

Spora Özgü Başarı Motivasyonu İle Kişilik Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Katsayısı Değerleri

		Güç Gösterme Güdüsü	Başarıya Yaklaşma Güdüsü	Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	Başarı Motivasyon	Nörotisizm	Dışa Dönüklük	Psikotisizm
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	r	.342**						
	P	.000						
Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	r	.276**	.231**					
	P	.000	.000					
Başarı Motivasyon	r	.686**	.781**	.640**				
	P	.000	.000	.000				
Nörotisizm	r	.066	.070	.084	.113*			
	P	.221	.199	.121	.037			
Dışa Dönüklük	r	.089	.145**	-.036	.106*	.004		
	P	.100	.007	.503	.049	.936		
Psikotisizm	r	-.019	-.058	-.082	-.058	-.123*	-.056	
	P	.724	.288	.132	.286	.022	.301	
Yalan	r	.011	.219**	.000	.121*	.102	.072	-.196**
	P	.839	.000	.993	.025	.060	.182	.000

Tablo 5’de sporcuların spora özgü başarı motivasyonu ile ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla elde edilen Spearman’s Rho korelasyon katsayı değerleri görülmektedir. Sonuçlara göre:

Güç gösterme güdüsü ile başarıya yaklaşma güdüsü arasında düşük orta düzeyli ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Güç gösterme güdüsü ile başarısızlıktan kaçma güdüsü arasında düşük ve önemsiz düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Güç gösterme güdüsü ile başarı motivasyon arasında iyi düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Güç gösterme güdüsü ile nörotisizm arasında düşük ve önemsiz düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Başarıya yaklaşma güdüsü ile başarısızlıktan kaçma güdüsü arasında düşük ve önemsiz düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Başarıya yaklaşma güdüsü ile başarı motivasyon arasında mükemmel düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Başarıya yaklaşma güdüsü ile dışa dönüklük arasında düşük ve önemsiz düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Başarısızlıktan kaçma güdüsü ile başarı motivasyon arasında iyi düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Başarı motivasyon ile nörotisizm arasında düşük ve önemsiz düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Başarı motivasyon ile yalan arasında düşük ve önemsiz düzeyli pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Nörotisizm ile psikotisizm arasında düşük ve önemsiz düzeyli negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Psikotisizm ile yalan arasında düşük ve önemsiz düzeyli negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçlarımıza göre cinsiyet değişkeni açısından spora özgü başarı motivasyonu alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Erman, Şahan ve Can (2004), çalışmamızla paralellik gösteren bir sonuç elde ederken, Soyer ve arkadaşları (2010)'nın "Sporcu Bayan ve Erkeklerin Spora Özgü Başarı Motivasyonlarının Karşılaştırılması" isimli çalışmalarında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Bu farklılığın kadınların başarı motivasyonunun erkeklere göre daha yüksek olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Engür (2002)'ün elit sporcularda başarı motivasyonunun durumluk kaygı düzeyleri üzerine etkisinin tespit edilmesine yönelik çalışmasında erkek sporcular lehine olacak şekilde istatistiksel olarak anlamlı bir saptamıştır. Alan yazın incelendiğinde çalışmamız sonuçlarına paralel çalışmaların yanında çalışmamızla çelişen çalışmalar mevcuttur. Araştırma sonuçlarımıza göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmemiş olmasına karşın, kadın sporcuların sıra ortalamalarının erkek sporculara göre yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Öte yandan cinsiyet değişkenine göre kişilik anketi alt boyutlarında da anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ulucan ve Bahadır (2011), haltercilerin kişilik özelliklerinin farklı değişkenlere göre incelemesi isimli çalışmalarında dışa dönüklük – içe dönüklük boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Tosunoğlu (2008), ortaöğretimde okuyan ve takım sporlarıyla uğraşan sporcu öğrencilerin spor branşlarına göre kişilik özelliklerini incelediği çalışmada dışa dönüklük – içe dönüklük alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı düzeyde fark tespit saptayamamış fakat kadın sporcuların nörotisizm puanının erkek sporculardan anlamlı derecede yüksek olarak elde etmiştir. Akdoğan, Arslan ve Bayraktar (2006) "Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı araştırmalarında cinsiyete açısından nörotisizm ve dışa dönüklük alt boyutlarında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Spor yaşına göre spora özgü başarı motivasyon ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ural (2008)' in takım performansına etki eden motivasyonel faktörlerin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmasının sonucunda, 5 yıldan daha az süredir spor yapmakta olan sporcuların motivasyon düzeylerinin daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Soyer ve arkadaşlarının (2010) "Sporculardaki Başarı Motivasyonu İle Takım Birlikteliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli çalışmasında ise sporcu yaşı ile başarı motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (73). Literatürdeki araştırmalar genellikle çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Çalışmamızda ayrıca spor yaşına göre kişilik anketi alt boyutları olan nörotisizm, dışa dönüklük ve psikotisizm arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir Çimen (2007), Ankara Bölgesi Klasman Futbol hakemlerinin kişilik özelliklerinin incelendiği çalışmasının sonuçları bakımından bizim çalışmamızla paralel sonuçlar elde ettiği gözlemlenmektedir. Spor yaşının artmasıyla beraber duygusal denge seviyesinin arttığı, bu doğrultuda da tespit edilen nörotisizm ve başarı motivasyon alt boyutu ile spor yaşı arasındaki ilişkinin alan yazın ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Çalışmamızda Millilik durumuna göre spora özgü başarı motivasyonuna dair anlamlı bir farklılık elde edilememiştir fakat alan yazın incelendiğinde Soykan ve Tazegül (2015) yapmış oldukları çalışmada milli olmuş karatecilerin güç gösterme ve başarıya ulaşma güdüsünün milli olmayan sporculardan daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kişilik özelliklerinin millilik değişkeni etkisiyle de farklılaşmadığı saptanmıştır. Kurtipek ve Çolakoğlu (2014)'nun spor lisesi öğrencilerinin kişilik yapılarını incelediği çalışmada milli sporcular ile milli olmayan sporcuların karşılaştırılmasında dışa-dönüklük alt boyut puan ortalamalarının anlamlı bir farkın olmamasına rağmen milli sporcuların psikotisizm ve nörotisizm alt boyut puan ortalamaları milli olmayan sporculara göre daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir.

Öte yandan korelasyon katsayıları göz önünde bulunduğunda Tazegül (2016) bireysel branşlarda Türkiye şampiyonlarında ilk üç dereceye giren sporcuların motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması isimli çalışmasında sporcuların güç gösterme skoru ile derece değişkeni arasında olumlu yönde bir korelasyon belirlemişlerdir. İstatistiksel olarak sporcuların güç gösterme güdüsü arttıkça elde ettikleri başarı değişkeni de artmaktadır.

Sonuç olarak; atletizm sporcularının sporda başarı motivasyonu ile kişilik özellikleri arasında ilişki olduğu söylenebilir. Sporcuların başarı motivasyon güdülerinin arttıkça kişilik

özelliklerinin geliştiği görülmektedir. sonuçlara göre sporcuların elde ettikleri başarı arttıkça motivasyon yönelimlerinde de bir artış olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeninin ise, sporcuların elde ettikleri başarılardaki artışa bağlı olarak, başarılarını koruyabilmek için daha fazla sorumluk üstlenmesi gerektiği ve daha fazla çalışması gerektiği düşüncesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Günümüz spor anlayışında, sporcuların performansının fiziksel çalışmalarla belirli bir seviyeye ulaşabildiği anlaşılmıştır. Bu performansın daha üst seviyeye çıkartılabilmesi içinse psikolojik yönü güçlü olmalıdır. Psikolojik olarak performansı etkileyen en önemli etkenlerden biri de sporcuların motivasyon düzeyleridir. Sporcuların performansının yükseltilerek daha başarılı olması isteniyorsa, sporcuların içsel motivasyon düzeyleri, maddi ve manevi ödül gibi dışsal etkenlerle artırılmalıdır.

Kaynakça

- Akdoğan, S., Arslan, F., Bayraktar, G. (2006). Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre kişilik özelliklerinin incelenmesi. Çukurova Üniversitesi 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri.
- Burger, J.M. (2006). Kişilik, psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri. (Çev. Erguvan Sarıoğlu) 1. Baskı. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çimen, S. (2007). Ankara bölgesi klasman futbol hakemlerinin kişilik özelliklerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Engür, M. (2002). Elit sporcularda başarı motivasyonunun, durumluk kaygı düzeyleri üzerine etkisi., Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erman, A.K., Şahan, A., Can, S. (2004). Sporcu bayan ve erkeklerin spora özgü başarı motivasyonlarının karşılaştırılması. 10th ICHPER Sd European Congress & TSSA 8th International Sport Science Congress Sunulmuş Bildiri.
- Eysenck, H.J., Eysenck, S.B. (1975). Manual Of The Eysenck Personality Questionnaire (Adult And Junior). Hodder & Stoughton: London.
- Francis, L.L., Brown, L.B., Philipchalk, R. (1992). The development of an abbreviated form of there vised eysenck personality questionnaire (EPQR-A): Its use among students in England, Canada, the U.S.A. and Australia. *Personality and Individual Difference*, 13(4), 443-449.
- Gülen, A. (1998). Başarı motivasyonu ve iş örgütlerinde yönetim (üst ve orta kademe yöneticiler üzerinde bir çalışma). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Ü. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Hollander, E. P. (1967). *Principles And Methods Of Social Psychology*. New York: Oxford University Press.
- Karasar N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Willis, J.D. (1982). Three scale to measure competition-related motives in sport. *Journal of Sport Psychology*, 4 (33), 8-53.
- Karancı, N., Dirik, G., Yorulmaz, O. (2007). Eysenck kişilik anketi-gözden geçirilmiş kısaltılmış formunun (EKA-GGK) Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 1-8.

- Sage, G. H. (1971). *Introduction To Motor Behavior: A Neuropsychological Approach*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Soyer, F., Can, Y., Güven, H., Hergüne,r G., Bayansaldüz, M., Tetik, B. (2010). Sporculardaki başarı motivasyonu ile takım birlikteliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 226-239.
- Soykan, A., Tazegül, Ü. (2015). Comparison of the motivation levels of the national and non-national karate players. *The Journal of Sports and Physical Education*, 112: 202-206.
- Konter, E. (1995). *Sporda Motivasyon*. İzmir: Tıp Kitapevi.
- Koruç, Z.(2002). Sporda self determinasyon kuramı. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresine Sunulmuş Bildiri.
- Kurtipek, S., Çolakoğlu, T. (2014). Examination of personality characteristics of students at high schools giving sports education. *Nigde University Journal of Physical Education And Sport Sciences*, 8(1), 112-120.
- Kut, S., Koşar, N. (1989). *Aile ve Çevre Sorunlarının Gencin Kişiliğine Etkisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.
- Martens, R. (1975). *Social Psychology Of Sport*. New York: Harper & Row.
- Tazegül, Ü. (2016). Bireysel branşlarda Türkiye şampiyonalarında ilk üç dereceye giren sporcuların motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması. *Uluslararası Spor Araştırmaları Dergisi*, 6(2).
- Tiryaki, Ş., Gödelek, E., (1997) spora özgü başarı motivasyonu ölçeğinin Türk sporcuları için uyarlama çalışması; 1. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri.
- Tosunoğlu, F. (2008). Orta öğretimde okuyan takım sporları ile uğraşan sporcu öğrencilerin spor branşlarına göre kişilik özelliklerinin incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Ankara Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnanç, Y.B., Yerlikaya, E.E.(2011). *Kişilik Kuramları*. 4. Basım. Ankara: Pegem Akademi.
- Ulucan, H., Bahadır, Z. (2011). Haltercilerin kişilik özelliklerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 175-183.
- Ural, O. (2008) futbolda takım performansına etki eden motivasyonel faktörlerin belirlenmesine yönelik bir uygulama (Gençlerbirliği Spor Kulübü örneği). *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Gazi Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Weinberg, R. S., Gould, D. S. (2014). *Foundations of sport and exercise psychology*. Human Kinetics.